

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовео комисију

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 15. марта 2017. године донело је одлуку о образовању Комисије за преглед и оцену урађене докторске дисертације кандидаткиње Бојане Ковачевић Петровић, мастер, под насловом „Трагање за идентитетом у делу Карлоса Фуентеса“.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Ментор: др Далибор Солдатић, редовни професор у пензији, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Хиспанистика, Хиспаноамеричка књижевност
Датум избора у звање: 1. 2. 2012.
2. др Весна Дицков, ванредни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Хиспанистика
Датум избора у звање: 25. 10. 2016.
3. др Александра Манчић, виши научни сарадник, Институт за књижевност и уметност, Београд
Ужа научна област: Хиспанистика
Датум избора у звање: 30. 10. 2013.
- 4.
- 5.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Бојана, Војин, Ковачевић Петровић

2. Датум рођења, општина, република:

20. 12. 1971, Зрењанин, Србија

3. Датум одбране, место и назив мастер рада:

13. 10. 2011, Филолошки факултет Универзитета у Београду, „Проблем превођења драмског текста на примерима драма Марија Варгаса Љосе“.

4. Научна област из које је стечено академско звање мастера:

Филолошке науке, Шпански језик и хиспанске књижевности, Традуктологија
Звање: мастер професор језика и књижевности

Биографија кандидата:

Бојана Ковачевић Петровић рођена је 20. децембра 1971. године у Зрењанину, где је завршила основну школу и Гимназију „Коча Коларов“ (Културолошки смер). На Катедри за иберијске студије Филолошког факултета Универзитета у Београду дипломирала је Шпански језик и хиспанске књижевности 2010. године, а годину дана касније одбранила мастер из области Традуктологија под називом „Проблем превођења драмског текста на примеру драма Марија Варгаса Љосе“. Докторске студије уписала је 2013. и три године је била ангажована као сарадник у настави на предметима „Хиспаноамерички нови роман“ и „Фантастика у хиспаноамеричком роману“ (проф. др Далибор Солдатић), „Традуктологија“ (проф. др Јелена Рајић), „Савремени шпански језик“ (проф. др Анђелка Пејовић) и „Хиспанске културе“ (проф. др Весна Дицков). Њене уже области интересовања су хиспаноамеричка и шпанска књижевност, хиспанске културе, традуктологија, савремени шпански језик и хиспанско позориште. Објавила је неколико десетина научних и стручних чланака, предговора, поговора, интервјуа о књижевном стваралаштву Карлоса Фуентеса, Марија Варгаса Љосе, Октавија Паса, Сое Валдес, Роберта Болања, Фернанда Арабала, Федерика Гарсије Лорке. Превела је двадесетак књига са шпанског језика и приредила двотомну Антологију хиспаноамеричке приповетке „Вечита смрт од љубави јача“, као и Антологију шпанске поезије за децу и младе „Шал од папира“. Бави се књижевним, судским, симултаним и консекутивним превођењем. Члан је Мреже хиспаниста Средње Европе, Удружења књижевних преводилаца Србије, Друштва хиспаниста Србије и стални је судски преводилац за шпански језик при АП Војводини. Добитница је Повеље захвалности Института Сервантес у Београду за исказану подршку и сарадњу у активностима Института Сервантес на промоцији шпанског језика и хиспанских култура у периоду 2004–2014.

Од 2014. године запослена је на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду као асистент за шпански језик при Одсеку за романистику. Живи у Новом Саду.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Трагање за идентитетом у делу Карлоса Фуентеса“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација Бојане Ковачевић Петровић садржи 194 странице компјутерски сложеног текста, не рачунајући насловне стране на српском, енглеском и руском језику, резиме на српском, енглеском и руском језику, изразе захвалности, садржај и изјаве о ауторству.

Дисертација је подељена на седам поглавља:

1. Уводне напомене (стр. 1–10)
2. Животни и књижевни пут Карлоса Фуентеса (стр. 11–26)
3. Поимање и значај идентитета (стр. 27–38)
4. Мултикултурални идентитет Латинске Америке (стр. 39–75)
5. Сусрет Европе и Америке: Одрас сирочета у огледалу идентитета (стр. 76–177)
6. Закључна размишљања (178–182)
7. Библиографија (стр. 183–193)

У **уводном поглављу** Бојана Ковачевић Петровић истиче значај теме идентитета с обзиром на историју народа који живе на тлу Хиспанске Америке, вишеслојност њихове културе и географску разноликост тог континента. Ауторка дисертације наводи предмет и циљеве свог рада, којим је настојала да обухвати преглед основних мотива и тенденција књижевног стваралаштва мексичког писца Карлоса Фуентеса, као и са сагледа тумачења мислилаца, филозофа и књижевника на којима почива Фуентесова мисао о латиноамеричком идентитету, у најширем смислу. У првом поглављу се наводи кратак садржај појединачних делова дисертације: књижевни и животни пут Карлоса Фуентеса; дефиниције, тумачења и релације у вези са идентитетом и њему сродним појмовима; географске, историјске и културолошке особености тог поднебља; хетерогени карактер културе и њен значај за стварање идентитета појединца и друштва у Латинској Америци; трагање за идентитетом у историји Мексика, уз навођење најзначајнијих мислилаца тог подручја и њихових ставова у вези са идентитетом; развој мисли Карлоса Фуентеса од његових првих до последњих књига, са нагласком на књизи која је у целини посвећена овој теми: *Законопогледало (El espejo enterrado)*, објављеној уочи обележавања пет

векова од открића Америке, 1992, а потом проширено и допуњено ауторовом визијом исте теме из перспективе XXI века, 2010. У овом поглављу Бојана Ковачевић Петровић наводи на којим књигама Карлоса Фуентеса је у највећој мери заснивала своје истраживање и наглашава да је нарочиту пажњу посветила изворима из романа и есеја чији је аутор сам Карлос Фуентес, његовим тумачењима објављеним у штампаним и електронским медијима, књигама и часописима. Ауторка дисертације овде наводи и циљеве свог истраживања: настојање да покаже како Карлос Фуентес у свом целокупном опусу води дијалог са прехиспанском прошлошћу, шпанском и латиноамеричком историјом, митологијом која садржи одговоре на питања савременог човека, значајем европске културе у Фуентесовом делу, све време трагајући за идентитетом свог народа.

У другом поглављу Бојана Ковачевић Петровић сагледава животни и књижевни пут Карлоса Фуентеса, од младости у дипломатској породици и првих књижевних узора, до његових постхумно објављених дела. Кандидаткиња објашњава да је мексички писац провео детињство и рану младост у Вашингтону, Сантјагу, Буенос Ајресу и Рио де Жанеиру, а да се у Мексику настанио тек са петнаест година, након чега је, суочен са тамошњом свакодневицом, одлучио да постане писац. Ауторка дисертације такође указује на значај окружења на формирање Карлоса Фуентеса као мислиоца, и на његову потребу да се упусти у трагање за идентитетом латиноамеричког човека и друштва, које ће бити његова средишња тема више од пола века. Кандидаткиња у овом поглављу наводи и извод из интервјуа који је Карлос Фуентес на самом почетку каријере дао својој животној пријатељици, новинарки и књижевници Елени Понијатовској, у којем је експлицитна његова намера да посвети живот књижевном позиву и својој далекосежној мисији. Кандидаткиња овде наводи и ставове угледних историчара хиспаноамеричке књижевности: Џин Франко, Хосеа Мигела Овиједа, Хулија Ортеге. Кандидаткиња прецизира значај сваког појединачног дела Карлоса Фуентеса, од његовог првог романа *Најпрозрачнији крај* (*La región más transparente*, 1958), преко романа *Смрт Артемија Круса* (*La muerte de Artemio Cruz*) којим је 1962. године започео „бум“ хиспаноамеричке књижевности, новеле *Аура* (1962) која је до данас највише проучавано дело овог мексичког писца, потом његовог целовитог романа *Тера ностра* (*Terra nostra*, 1975), криминалистичког штива *Хидрина глава* (*La cabeza de la hidra*, 1978), фантастичног романа *Далека родбина* (*Una familia lejana*, 1980), затим футуристичких романа *Кристофер Нерођени* (*Cristóbal Nonato*, 1987), *Орлов престо* (*La silla del águila*, 2003) и његових последњих романа *Адам у Едену* (*Adán en Edén*, 2010) и *Федерико на свом балкону* (*Federico en su balcón*, 2012); збирке прича *Препрушени дани* (*Los días enmascarados*, 1954), *Наранџино дрво* (*El naranjo*, 1993), *Све срећне породице* (*Todas las familias felices*, 2006); есеја *Сервантес или критика читања* (*Cervantes o la crítica de la lectura*, 1976), *У то верујем* (*En esto creo*, 2002), *Велики латиноамерички роман* (*La gran novela latinoamericana*, 2011) и других. Овим детаљним прегледом животног и стваралачког пута Карлоса Фуентеса предочен је његов значај за мексичку и светску књижевност и наговештен значај његовог трагања за идентитетом, којем ће бити посвећена наредна поглавља.

Треће поглавље представља чврсто теоретско упориште теме. Износећи бројне дефиниције и поимања везана за идентитет, Бојана Ковачевић Петровић наводи тумачења Џона Е. Џозефа (John E. Joseph), Ранка Бугарског, Шпанске краљевске академије, *Речника латиноамеричке филозофије*. Кандидаткиња такође сагледава размишљања Жака Лакана (Jacques Lacan), Жака Дериде (Jacques Derrida), Стјуарта Хола (Stewart Hall) и Новице Милића на тему идентитета. Ово поглавље садржи и следећа потпоглавља:

3.1 Индивидуални идентитет; које обухвата тумачења Ивана Клајна и Милана Шипке, Речника Шпанске краљевске академије, Вилијама Џејмса (William James), Брајана Гарета (Brian Garret).

3.2 Колективни идентитет; где ауторка предочава тумачења Ранка Бугарског, Алберта Мелучија (Alberto Melucci), Франческе Полете (Francesca Poletta) и Џејмса М. Џаспера (James M. Jasper) и Стјуарта Хола.

3.3 Национални идентитет; кандидаткиња овде поново указује на тумачења Клајна и Шипке, потом Кристине Гонсалес Ернандес (Cristina González Hernández), Ернста Гелнера (Ernest Gellner), Мархарите Фабрикант (Marharyta Fabrycant).

3.4 Језик као обележје идентитета; напомињући да у сложеној структури индивидуалног, колективног и националног идентитета средишње место заузима језик, кандидаткиња се позива на ставове Де Сосира, Бугарског, Хола, Џозефа, аутора прве шпанске граматике Антонија де Небрихе (Antonio de Nebrija) и самог Карлоса Фуентеса.

Четврто поглавље дисертације „Трагање за идентитетом у делу Карлоса Фуентеса“ посвећено је најособенијим карактеристикама латиноамеричког идентитета: вишеструким коренима његове културе, од прехиспанског доба, преко периода колонизације, до XXI века. Бојана Ковачевић Петровић кроз једанаест потпоглавља износи појашњења у вези са бројним називима Новог света (4.1), од раних варијанти – попут *Las Indias*, Индије – до каснијих варијација: Латинска Америка, Хиспанска Америка, Америндија, и другим, закључно са термином Индоафроиберамерика, који је Карлос Фуентес сматрао најпрецизнијим и најсвеобухватнијим. Кандидаткиња објашњава и историјске околности латиноамеричког континента (4.2), од преколумбовског периода до XX века, и указује на најзначајније моменте који су непосредно утицали на развој

свести о идентитету тамошњег човека, друштва и народа, укључујући и пресудан утицај Шпаније као њихове „друге домовине“. Кандидаткиња затим издваја неколико кључних фигура тог континента, чији утицај, деловање и ставови су имали нарочит значај за свест о идентитету. То су венецуелански војсковођа, револуционар и државник Симон Боливар (4.3), зачетник идеје о пан-америчком јединству, о којем је надахнуто писао и Иво Андрић, цитиран у овом потпоглављу; потом уругвајски књижевник и политичар Хосе Енрике Родо (4.4), творац идеолошке струје под називом *аријелизам* настале након његовог есеја „Аријел“ (1900.), једног од најутицајнијих када је реч о култури и политици Латинске Америке; кубански песник и револуционар Хосе Марти (4.5) који је сматрао да је раса којој припада највећа снага Хиспанске Америке и извор поноса тог народа, и да је културно освешћење једини пут ка идентитету; мексички филозоф и професор Естетике и Историје филозофије Самуел Рамос (4.6) чији удео у стварању идентитета Латинске Америке почива о његовом уверењу да за то пресудни значај има психолошко станвиште, због чега се бавио темељном анализом мексичке националне личности, до тада скромно истраживане; мексички реформатор образовања Хосе Васконселос (4.7) који је заступао тезу о петој, космичкој раси (*la raza cósmica*) којој припада латиноамерички човек, плод мешавине црначке, индијанске, монголске и беле расе, те уводи појам који ће Карлос Фуентес сматрати кључним за идентитет Хиспанске Америке, а то је *mestizaje*, мешање раса; перуански политичар и мислилац Виктор Раул Аја де ла Торе (4.8) који је у уметности и култури видео основу за универзални систем вредности који води ка формулисању идентитета; наследник Боливара и Мартија, мексички филозоф и мислилац Леополдо Сеа (4.9) који је заступао идеју уједињења Латинске Америке засновану на стварности, а не на утопији, и тврдио да је Латинска Америка, са својом историјом, културом и цивилизацијом, кадра да се укључи у светске токове; мексички књижевник нобеловац и дипломата Октавио Пас (4.10), дугогодишњи близак пријатељ Карлоса Фуентеса, који је умногоме утицао на његово дело и чија књига есеја *Лавиринт самоће* представља есенцију размишљања и ставова у вези са идентитетом Мексиканца и Латиноамериканца, укључујући и најзначајнију додирну тачку двојице највећих мексичких писаца: улогу астечке робиње Малинће у историји Хиспанске Америке. У последњем потпоглављу (4.11) кандидаткиња издваја заједничке ставове поменутих личности: идеју заједништва, значај сложене и богате културе ибероамеричког континента, реформу образовања као неминовност на путу ка напретку и развоју свести, језик као основну спону између народа хиспанског света.

Пето поглавље представља саму срж ове докторске дисертације, најављену већ у наслову: зачетак идентитета латиноамеричког човека почива у сусрету Европе и Америке, највећи проблем појединца и народа јесте комплекс ниже вредности изазван осећајем да је Латиноамериканец сироче, дете без оца, а основни симбол идентитета тог понебља је огледало. Ово поглавље, чији обим је стотину страна, има једанаест прецизно формулисаних потпоглавља, посвећених у потпуности делу Карлоса Фуентеса, кроз призму основних тема, мотива и симбола идентитета као његове опсесије и инспирације током целокупне каријере. У првом потпоглављу, „Знаци идентитета“ (5.1.) кандидаткиња истиче да је формирање и сазревање тог индоевропског, афроевропског, креолског и мулатског друштва почели много пре доласка европских освајача. Указујући на значај књиге есеја *Закопано огледало. Размишљања о Шпанији и Америци* Карлоса Фуентеса, кандидаткиња истиче да се опус овог мексичког писца заснива на неуморном дијалогу који води са прехиспанском прошлошћу, шпанском и мексичком историјом, митологијом (која садржи одговоре на сва питања савременог човека), Сервантесовим Дон Кихотом... водећи са њима дијалог који почива на најснажнијој основи тог поднебља, а то је култура, стварана пет векова, коју нису уништили ни освајачи, ни ратови, ни диктатуре. Посежући за романима *Далека родбина*, *Тера ностра*, *Воља и судбина*, *Инесин инстинкт*, *Стари гринго* збирком прича *Све срећне породице* и есејима *Закопано огледало*, Бојана Ковачевић Петровић кроз Фуентесово дело објашњава одакле потиче несигурност Хиспаноамериканца у сопствени идентитет, колико је – историјски симболично – значајна граница између Мексика и Сједињених Америчких Држава, напомиње да је барокност стање духа латиноамеричког човека, и аргументује да је, по мишљењу Карлоса Фуентеса, основни знак идентитета култура. Издвајајући однос мексичког писца према времену, простору и историји (5.2), кандидаткиња наводи из више његових романа истиче пишећ став да сви потичу од других и да чак ни Индијанци нису (прави) Латиноамериканци, и издваја теоретске ставове Михаила Бахтина и Ђамбатиста Вика о роману, за којима је Фуентес неретко посезао. Она такође указује на Фуентесов став да је идентитет, пре свега, континуитет, који тече у свим правцима и за који време и простор не представљају границе. Треће потпоглавље, под називом „Утопија“ (5.3), доноси надасве значајна размишљања мексичког писца о Америци која је измишљена као утопија: измислила ју је, а потом и уништила, Европа. Ауторка дисертације овде подсећа на чињеницу да је Васкес де Кироба стигао у Мексико 1530. године са примерком *Утоније* Томаса Мора под мишком, те да је Алфонсо Рејес својим ставовима о томе допринео размишљањима које ће Фуентес развити и надоградити. Однос мексичког писца према утопији предочен је наводима из романа *Тера ностра*, *Кристофер Нерођени*, *Смрт Артемија Круса*, *Године с Лауром Дијас*, и збирке прича *Наранџа*. Бојана Ковачевић Петровић посебан сегмент овог поглавља посвећује такозвано „црној легенди“ (5.4) која почива на тврдњама да су шпански освајачи угњетавали Индијанце, чија права у Новом свету је први бранио фратар

Франсиско де Виторија, о чему Фуентес у више наврата нуди своју визију, нарочито у збирци прича *Наранџа*. На ово потпоглавље логично се надовезују наредна два: „Ернан Кортес“ (5.5) и „Ла Малинђе“ (5.6), посвећена оцу мајци првог мелеза. Прво доноси основне податке о шпанском освајачу и његово присуство у опусу Карлоса Фуентеса, који га је сматрао најважнијим човеком у историји Мексика. Осим навода из романа *Промена коже* и *Најпрозрачнији крај*, кандидаткиња у овом контексту издваја и Фуентесов најзначајнији драмски текст, *Све мачке су мрке* у којем су протагонисти Кортес, Малинђе и Моктесума. У осврту на значај Малинђе (Малинаљи, Малинцин, Марине), Бојана Ковачевић Петровић издваја бројна мишљења о мајци првог мелеза (Дијаса дел Кастиља, Лауре Ескивел, Октавија Паса и других) и издваја пасаже из неколико Фуентесових дела (пored поменутих, *Хидрина глава*, *Велики латиноамерички роман*) у којима мексички писац из разних визура говори о чувеној астечкој робињи. Наредно потпоглавље обрађује тему двојника односно двојности у Фуентесовом делу (5.7), нарочито у новелама *Аура* и *Влад*, романима *Смрт Артемија Круса*, *Далека робина*, *Промена коже*, *Хидрина глава*, *Фридрих на балкону*. Потпоглавље 5.8 бави се огледалом као симболом идентитета, свеприсутним у готово сваком Фуентесовом делу, с једне стране као узајамни одраз старог и новог света, а с друге као древни симбол олмечког народа у чијим су гробницама пронађена огледала чија је сврха била да воде мртве на њиховом путу у подземље. Кандидаткиња међу кључне елементе за спознавање индивидуалног, колективног и националног идентитета сврстава и језик, који, по мишљењу Карлоса Фуентеса, представља мост и спону, а не баријеру међу хиспанским народима. Наредно потпоглавље (5.10) посвећено је основном сценском простору Фуентесових књига, Мексику, и подељено је на више сегмената: Трагање за личним идентитетом (5.10.1) где кандидаткиња објашњава Фуентесов однос према домовини у којој није рођен, наводи значај Мексичке револуције (5.10.2) у његовом опусу, будући да је тој теми посветио неколико романа, истиче различите визије мексичке престонице у Фуентесовим књигама (5.10.3) насталим и разним фазама његовог стваралаштва (*Најпрозрачнији крај*, *Спаљена вода*, *Орлов престо*, *Адам у Едену*) и објашњава значај мита у контексту Мексика и дела Карлоса Фуентеса (5.10.4). Последње и најобимније потпоглавље носи назив „Утицаји европске културе на латиноамерички идентитет“ и представља ауторкин опсежан истраживачки рад усмерен махом на елементе европске културе у роману *Тера ностра* (5.11.1), кроз историју, метаисторију и интраисторију (5.11.1.1), сагледавање Ескоријала као астечке пирамиде (5.11.1.2), истраживање имена и личности Хуан/ Хуана (5.11.1.3), истицање књижевних преплитања (5.11.1.4) у контексту романа *Дон Кихоте* (5.11.1.5), мита о дон Хуану/ Жуану (5.11.1.6), лика Селестине (5.11.1.7), уметности у роману *Тера ностра* (5.11.1.8), језичке и визуелне полифоније (5.11.1.9), утицаја романа *Тера ностра* на књигу *Опсада Цркве Светог Спаса* Горана Петровића (5.11.1.10). У другом сегменту овог потпоглавља кандидаткиња указује на присуство Диоклецијанове палате у неколико књига Карлоса Фуентеса: новели *Рођендан*, роману *Тера ностра* и збирци прича *Све срећне породице* (5.11.2).

Шесто поглавље доноси концизна закључна размишљања кандидаткиње, која указују на вишедеценијску личну и уметничку потребу Карлоса Фуентеса да се упусти у трагање за идентитетом Мексика и Латинске Америке и да сагледа значај јединства народа на том континенту – у свим њиховим сличностима и разликама. Овде је такође истакнут став мексичког писца да је Латинска Америка доласком Шпанаца добила јединствено, слојевито и привилеговано културно богатство, да је у XX веку напoкон пронашла свој идентитет и да је нови век пред Хиспаноамериканца поставио нови задатак: да прихвати сопствено обличје и туђу различитост. Ауторка овде наводи да је идентитет, поред свега наведеног, непрестани дијалог Карлоса Фуентеса са сопственим делом. Могли бисмо рећи да је управо на томе заснована ова дисертација.

Последње поглавље чини библиографија, која се састоји од 141 наведеног извора.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Бојане Ковачевић Петровић урађена је зрело и савесно; заснована је на релевантној литератури и веома добром познавању опуса Карлоса Фуентеса, из којег су из неколико десетина књига брижљиво издвојена тежишта посвећена његовом трагању за хиспаноамеричким идентитетом. Кандидаткиња је подједнако изучавала преведена дела и она која не постоје у српској верзији, истраживањем обухвативши приче, романе, есеје, интервјуе, настале од почетка до краја Фуентесове каријере, у распону од више од пола века.

Ова дисертација представља допринос српској науци на више начина: кандидаткиња је темељним теоретским оквиром одговорила на питање шта је идентитет Хиспанске Америке, који мислиоци су се током протеклих векова нарочито бавили том темом на латиноамеричком континенту и колики је значај културе за народе који већ више од пет векова говоре истим језиком. Притом, реч је о првој докторској дисертацији на нашим просторима која се бави делом једног од највећих мексичких писаца свих времена, Карлоса Фуентеса. Кандидаткиња непрестано води дијалог са Фуентесом, а сваки сегмент ове дисертације осмишљен је и тумачен тако да истражи ставове самог писца, и да понуди његову реплику на петовековну историју латиноамеричког

континента, мит, црну легенду, симболе, кључне актере мексичке историје – Ернана Кортеса и Ла Малиње, језик као једно од најважнијих обележја идентитета, Фуентесов јединствен, а разнолик доживљај Мексика из перспективе човека који је одрастао ван домовине, у дипломатској породици. Овај рад нарочито истиче значај културе као суштинског континуитета на којем почива хиспаноамеричко друштво и које представља темељ његовог идентитета, за којим је трагано пет векова, у почетку несвесно, а потом све свесније, захваљујући књижевницима, филозофима и политичарима, од којих су најзначајнији аргументовано издвојени, и међу којима надамсе значајно место заузима управо Карлос Фуентес.

Кандидаткиња је завршни део дисертације посветила теми која је до сада била такоређи неистражена на нашим просторима: утицај европске културе и традиције на латиноамерички идентитет. Карлос Фуентес је нарочито истицао значај Европе – нарочито Шпаније – у хиспаноамеричкој култури кроз векове, и у свом опусу континуирано посезао за референцама из књижевности, историје и ликовне уметности, прилагођавајући их сопственој фикцији. Бојана Ковачевић Петровић као узорак узима Фуентесов целовити роман *Тера ностра* како би истражила те елементе и истакла њихов значај у контексту теме, обухвативши и утицај поменутог романа на српског писца Горана Петровића, са којим је начинила пионирски интервју о непосредној инспирацији за стварање *Опсаде цркве светог спаса* након читања Фуентесовог романа. У истом потпоглављу кандидаткиња наговештава и тему коју је у научном раду детаљније разрадила, а то је Фуентесово интересовање за Диоклецијанову палату, коју пореди са шпанским дворцем Ескоријалом и тиме доноси сасвим ново становиште у општем домену хиспанистике.

Дисертација Бојане Ковачевић Петровић у потпуности је одговорила на тему и понудила увид у готово целокупно стваралаштво Карлоса Фуентеса, од његове прве збирке прича *Прерушени дани* и романа првенца *Најпрозрачнији крај*, преко новела *Аура* и *Рођендан* и романа из средњег периода – *Далека родбина*, *Хидрина глава*, *Промена коже*, *Тера ностра*, до оних насталих у XXI веку: *Инесин инстинкт*, *Орлов престо*, *Фередико на свом балкону*, *Адам у Едену*. Кандидаткиња такође издваја књигу која на најбољи начин сублимира Фуентесово трагање за идентитетом, а то је његово есејистичко размишљање о историји Шпаније и Хиспанске Америке, симболичног назива *Закопано огледало*. Поред научника који су се бавили Фуентесовим делом на тлу Шпаније и Латинске Америке, у дисертацији је указано и на размишљања српских хиспаниста и лингвиста (Ј. Павловић-Самуровић, Д. Солдатић, В. Дицков, А. Манчић, М. Секулић, Р. Бугарски, Н. Милић, Б. Анђић, М. Јосимчевић). Ипак, највећу вредност дисертације представља истраживање засновано на размишљањима самог писца који је њен предмет, кроз његову фикцију, есеје, интервјуе у штампаним и електронским медијима.

Током израде дисертације, кандидаткиња је потврдила да је Карлос Фуентес током целокупне каријере трагао за идентитетом свог народа, те да је у овом веку, 2010. године, у епилогу књиге *Закопано огледало*, потврдио сопствену тезу коју је наговестио на почетку каријере, а то је да латиноамерички човек и континент поседује културни континуитет који је током векова допринео његовом освешћењу, да је крајем XX века, пет векова након открића Америке напokon пронашао свој идентитет, и да је пред њега стављен нови задатак: препознавање и прихватање међусобних различитости.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. *Pogled na evropsku istoriju i kulturu u romanu Terra Nostra Karlosa Fuentesa*, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu (urednici dr Vladislava Gordić Petković i dr Dušan Marinković), knjiga XL-1, Filozofski fakultet, Novi Sad, 2015, str. 107-128. <http://epub.ff.uns.ac.rs/index.php/gff/article/view/1495>
2. *Latinska Amerika: jedinstvo reči u mnoštvu slika* (intervju s Dejanom Mihailovićem), Interkulturalnost, časopis za podsticanje i afirmaciju interkulturalne komunikacije (urednik dr Aleksandra Đurić Bosnić), mart 2016, br. 11, ISSN 2217-4893, str. 158-162. https://issuu.com/zavodzakulturuvojevodine/docs/interkulturalnost_11
3. *Dioklecijanова palata u romanu Terra Nostra i noveli Rođendan Karlosa Fuentesа*. Tematski zbornik „Jezici i kulture u vremenu i prostoru“ V (urednice dr Snežana Gudurić i dr Marija Stefanović), Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, oktobar 2016. UDK 821.131.1.09-3, str. 125-136. <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-374-3>
4. *Visiones mexicanas de la identidad hispanoamericana: José Vasconcelos, Alfonso Reyes, Octavio Paz y Carlos Fuentes*. Colindancias, revista de la Red Regional de Hispanistas de Europa Central. Número 7, 2016. ISSN 2067-9092 Timisoara: Editura Universitatii de Vest, 2016. Str. 141-154.
5. „Karlos Fuentes: kritičar i vizionar u potrazi za identitetom“ (predgovor), *Čak Mol*, Književna opština Vršac, 2015, str. 7-21

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Излагање на конференцији:

Evropski uticaji na formiranje multikulturalnog identiteta Latinske Amerike iz vizure Karlosa Fuentesа, Трећи међународни интердисциплинарни skup младих научника друштвених и humanističkih наука „Контексти“, Филозофски факултет Нови Сад, 1. децембар 2015. Рад је прихваћен 12. Јула 2016. за објављивање у дигиталном издању зборника радова, који би требало да буде публикован децембра 2017.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Бојана Ковачевић Петровић својом докторском дисертацијом пружила је свеобухватан увид у књижевно стваралаштво Карлоса Фуентеса, сагледано из угла одновног проблема којим се бавио током каријере: његовог трагања за идентитетом хиспаноамеричког човека. Кандидаткиња је своје истраживање поткрепила значајним теоретским оквиром у којем је сагледала суштину сложене особености латиноамеричког појединца и друштва, издвојвши неколико најзначајнијих фигура домену историје, филозофије и књижевности који су допринели освећењу тамошњег идентитета. Својом дисертацијом кандидаткиња је понудила први научни увид у дело Карлоса Фуентеса као једног од најзначајнијих мексичких и хиспаноамеричких писаца, чиме је допринела српској хиспанистици, али и целокупној књижевној науци на нашим просторима. Резултати до који је дошла, тумачећи опус мексичког писца и ставове стручњака за његово дело са шпанског, енглеског и српског говорног подручја, сведоче о значајном уделу Карлоса Фуентеса – у домену фикције, есејистике, предавања и интервјуа – у проналажењу идентитета његовог народа и сагледавању целокупне сложене културне повести Латинске Америке, јединствене због свог вишеслојног темеља, изграђеног на белој, црној и црвеној раси која живи на том тлу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:

Кандидаткиња је своје истраживање обавила систематично, самосвесно, темељно и свеобухватно, доследно спроводећи исте поступке током целокупне дисертације и резимирајући своје закључке на крају поглавља и у концизном и прецизном закључку. Дисертација је написана прецизним и негованим научним језиком и својим резултатима у потпуности је задовољила критеријуме и одговорила на тему.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, а будући да је реч о опсежном и детаљном истраживању чији су резултати вредни за српску хиспанистику и науку у целини, комисија предлаже Већу Филолошког факултета да овај рад прихвати као докторску дисертацију и да овај Извештај усвоји са позитивном оценом, те да кандидаткињу Бојану Ковачевић Петровић позове на усмену одбрану докторске дисертације „Трагање за идентитетом у делу Карлоса Фуентеса“ пред одговарајућом комисијом.

У Београду, 23. марта 2017.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. _____
др Далибор Солдатић, редовни професор у пензији (ментор)
2. _____
др Весна Дицков, ванредни професор
3. _____
др Александра Манчић, виши научни сарадник